

SZERYFOWIE SONDAŻY

– Nie ma w tym nic złego, że kierujemy się sondażami, bo one pomagają w tworzeniu polityk społecznych i są lustrem, w którym odbija się społeczeństwo – mówią członkowie zespołu Na Straży Sondaży, którzy śledzą artykuły o sondażach w prasie i na portalach internetowych.

Grupa studentów, doktorantów i absolwentów z NSS w Instytucie Socjologii od półtora roku przygląda się, jak pracownie przeprowadzają badania sondażowe, jak media je opisują oraz jak urzędnicy formułują zamówienia publiczne na badania sondażowe. W Polsce nie ma instytucji, która kontrolowałaby jakość sondaży i ich analiz w mediach. NSS próbuje wypełnić tę lukę.

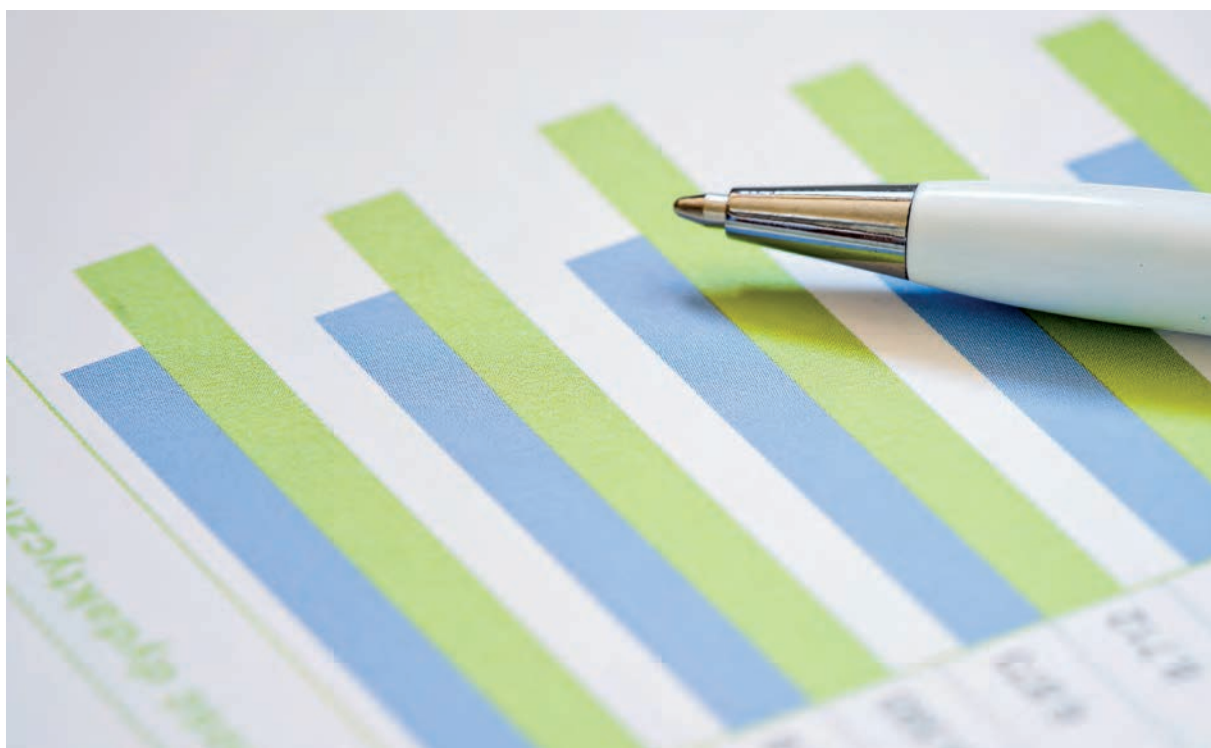
Członkowie grupy omawiają dziennikarskie artykuły o badaniach sondażowych. Publikują rankingi tytułów mierzące fachowość interpretacji sondaży. Na profilu NSS na Facebooku cały czas trwa dyskusja o aktualnych analizach. Można tam przeczytać wypowiedzi prezesa jednej z agencji badawczych. Z uwagami studentów i doktorantów zaczęli się liczyć dziennikarze, a duża redakcja tygodnika zmieniła formułę informowania o sondażach. Pod ich

wpływem jedna z sondażowni zaczęła publikować pełną notę metodologiczną przy podawaniu danych z tego typu badań. Drugą przekonali do precyzyjniejszego pomiaru.

SONDAŻOWY POZIOM DYSKUSJI

Omówienia konkretnych tekstów medialnych członkowie NSS zamieszczają na stronie internetowej. – Chwalimy autorów badań i publikacji za poprawne noty metodologiczne, odnosimy się do nadużyć interpretacyjnych albo nagłówków, które przyciągają uwagę, ale nie odnoszą się do badania – mówi Marta Tomaszewska z NSS, doktorantka w IS.

Analizy NSS w większości dotyczą przykładów, jak nie należy przeprowadzać takich pomiarów. – W zeszłym roku Fundacja „Maciuś” podała, że 800 tys. dzieci cierpi głód. Kiedy

przyjrzelismy się dokładniej badaniu, okazało się, że skala niedożywienia jest mniejsza – opowiada Jakub Rutkowski z NSS, student IS. – Jakiś czas temu Fundacja Republikańska otrzymała w sondażu 19 proc. poparcia, a w innych – sytuowała się poniżej progu wyborczego. W zamówionym w agencji Homo Homini kwestionariuszu znalazły się pytania typu: czy zgadza się pan/i ze stwierdzeniem: obywatele lepiej będą zarządzać swymi pieniędzmi niż urzędnicy w ich imieniu, dlatego należałoby obniżyć podatki i zmniejszyć liczbę urzędników; czy wie pan/i, że powstała fundacja, która chce zrealizować te postulaty; na kogo oddałby/oddalaby pan/i głos. Rozmawialiśmy o tym z prezesem agencji i przyznał, że tak ułożone pytania to była wpadka.

Zespół NSS ustanowił nagrodę dla dziennikarza (lub redakcji), który rzetelnie podaje dane sondażowe. Na początku roku przyznał ją Polskiej Agencji Prasowej.

ZŁOTE ZASADY DA SIĘ WPROWADZIĆ W ŻYCIE

Członkowie NSS zwracają uwagę na to, w jaki sposób sondaż został przeprowadzony. Jeśli telefonicznie, to czy numery były stacjonarne czy komórkowe. – W ciągu dnia więcej osób starszych jest dostępnych pod numerami stacjonarnymi, mają więcej czasu na rozmowy niż młodsze – opisuje Jakub Rutkowski. – W kontakcie osobistym ankietowani mogą też wstydzić się przyznać na kogo głosują. Większym problemem jest to, że wylosowany respondent nie otwiera drzwi ankietownikowi, niż 2 proc. błędu statystycznego.

Socjologowie z NSS przestrzegają przed zestawianiem badań zrobionych różnymi meto-

dami. – Jeśli badanie było przeprowadzone telefonicznie, to nie możemy porównywać go z tym zrobionym *face to face*. Zmianę preferencji wyborców można zobaczyć w okresie przedwyborczym, kiedy badania prowadzone są regularnie przez daną pracownię, według jednej metodologii – tłumaczy Marta Tomaszewska.

Opiekunem grupy jest prof. Antoni Sułek. NSS organizuje także szkolenia dla dziennikarzy. Prowadzi je dr Henryk Banaszak. Są to interaktywne wykłady. Trwają jeden dzień i są bezpłatne. Można się na nich dowiedzieć, czym są sondaże i w jaki sposób je prowadzić, aby wyniki były poprawne. – Panuje wiele mitów o takich pomiarach, np. taki, że grupa 1000 osób jest reprezentatywna. Badanie jest reprezentatywne przez sposób doboru próby – mówi Jakub Rutkowski. Pierwsze szkolenie socjologicznie przeprowadzili dla TVP.

URZĘDNICY I ZAMÓWIENIA

Nowe przedsięwzięcie NSS, które rozpoczęło się wiosną, dotyczy zamówień publicznych na badania sondażowe i jest podobne do pracy młodych analityków z mediami. Kontaktują się z urzędnikami i dają im wskazówki. – Sprawdzamy, czy zamawiający poprawnie określił, jakiego badania oczekuje i czy otrzyma produkt poprawny metodologicznie. Niestety urzędnicy zwykle nie mają wiedzy, jakie kryteria powinny spełniać badania sondażowe, a skoro wydaje się na nie publiczne pieniądze, to ważne, żeby były przyzwoitej jakości, a polityki społeczne realizowane na ich podstawie zgodne z potrzebami społeczeństwa – zauważa Jakub Rutkowski.

Ranking gazet i portali internetowych tworzony przez zespół Na Straży Sondaży bada poprawność metody sondażowej. Przy jego tworzeniu socjologowie biorą pod uwagę:

- źródło danych,
- liczebność próby,
- metodę doboru respondentów,
- technikę zbierania danych,
- badaną populację,
- dokładne sformułowanie pytania,
- termin realizacji badania.

Dziennikarzu! Jeśli do twoich rąk trafiły niesłychane wyniki sondażu i chciałbyś się upewnić, czy na pewno warto przedstawić je czytelnikom, to możesz zgłosić się po poradę dotyczącą metody zbierania danych na adres:

nastrazysondazy@uw.edu.pl.

Po wskazówki dotyczące zamówień publicznych na ten adres mogą się zgłaszać także urzędnicy.

Omówienia tekstów medialnych o sondażach, zestawienia rzetelnych pism i portali piszących o takich badaniach, wzór noty metodologicznej, informacje o szkoleniach dla dziennikarzy i urzędników znajdują się na nastrazysondazy.uw.edu.pl.

